

ПРЕПОРЪКИ ЗА ОПАЗВАНЕ ЗДРАВЕТО НА НАСЕЛЕНИЕТО ПРИ ИНЦИДЕНТНА ЕКСПОЗИЦИЯ НА АЗБЕСТ

Савина Димитрова

Ако предстои да извършвате ремонт, обновяване или разрушаване на сгради, строени преди 2000 г., прочетете внимателно тази информация!

Тя ще повиши информираността Ви за риска за здравето при експозиция на азбест и как да се предпазите от свързани с азбеста заболявания.

ВНИМАНИЕ АЗБЕСТ!

Азбест и различни азбестосъдържащи материали (АСМ) са влагани в редица жилищни и обществени сгради, строени у нас в периода 1960-2000 г.

СПРЕТЕ, ИНФОРМИРАЙТЕ СЕ И ОБМИСЛЕТЕ ПРЕДСТОЯЩИТЕ СИ ДЕЙСТВИЯ!

КАКВО Е АЗБЕСТ?

Обобщаващ термин, използван за влакнестите форми на няколко естествено срещани минерали:

Ценните технически и химични свойства на азбеста (негоримост, ниска топло-, звуко- и електропроводимост, химическа устойчивост и др.), както и лесното му включване в състава на различни материали (цименти, полимери, текстил и др.) го правят ценна суровина и водят до широката му употреба през ХХ век. Известни са над 3000 азбестосъдържащи продукта.

КАКВИ НЕБЛАГОПРИЯТНИ ЕФЕКТИ ПРЕДИЗВИКВА АЗБЕСТЪТ ВЪРХУ ЗДРАВЕТО?

Азбестът е човешки канцероген от категория А1, причиняващ инвалидизиращи заболявания, чиито симптоми се проявяват между 15-40 години след първоначалната експозиция:

- **азбестоза** – белодробна фиброза (образуване на съединителна тъкан), нарушаваща белодробната функция и характеризираща се с рецидивиращи плеврални изливи;
- **рак на белия дроб**;
- **мезотелиом** – специфично за азбестова експозиция злокачествено новообразуване.

Рискът от азбест-свързани заболявания се увеличава при пушачи, включително и пасивни. Настъпилите промени в човешкия организъм са необратими, влошават качеството на живот и често злокачествените заболявания имат летален изход.

Влагането на азбест и АСМ в жилищни, спортни, училищни и обществени сгради е прекратено в България още през 1993 г. Добивът, производството, търговията и употребата му са забранени на територията на Европейския съюз от 01.01.2005 г., а дейностите с вече вложените АСМ са регламентирани, като се извършват контролирано, при спазване на строги правила (Закон за здравето ДВ бр. 70/2004 г., чл. 73, изм. ДВ. бр. 59/2006 г.; Наредба № 9/2006 г.).

Преди започване на ремонтни или разрушителни дейности се информирайте за материалите в дома, които могат да съдържат азбест и открийте тяхното местонахождение.

Ако са запечатани, в добро състояние и не се нарушава целостта им, високоплътните азбестови материали (гладки и вълнообразни азбестоциментови плоскости, етернитови тръби, азбестосъдържащи винилови плочки, битумни материали, маджунци и др.), не представляват риск за здравето.

Нископлътните (шприцовани азбестови покрития, азбест-съдържащи картони, фазери, азбестови вати, кечета, шнурове, въжета, ронливи замазки и др.) или с нарушена цялост материали лесно отделят влакна, които при вдишване могат да повишат риска от азбест-свързани заболявания.

На схемата са маркирани типични местонахождения на АСМ

ЗАТОВА:

- **Уверете се**, че всички присъстващи азбестови материали са в добро състояние.
- **Запечатайте/капсулирайте** азбестовите плоскости (стени, огради и покриви) с висококачествена боя или мазилка, за да предотвратите отделянето на влакна.
- **Проверявайте** периодично дали нанесеното покритие все още е в добро състояние.

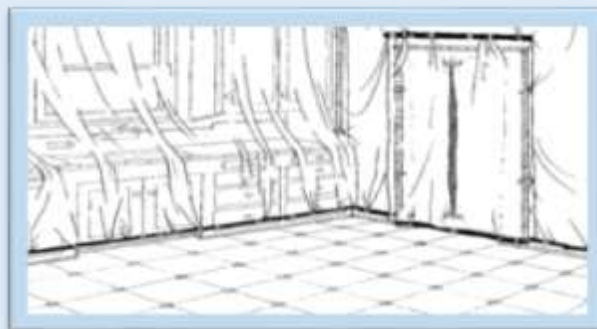
БЕЗОПАСНА РАБОТА С МАЛКИ КОЛИЧЕСТВА АЗБЕСТ В ДОМОВЕТЕ

Препоръчва се отстраняването на азбестовите материали (задължително за ронливите, нископлътни материали) да се извършва от компетентни, преминали специализирано обучение за такива дейности, специалисти. Въпреки това, ако при ремонти или поддръжка на дома се открият съмнителни за съдържание на азбест материали и в случай, че те са малко по обем, високоплътни и с неголеми повреди, собствениците могат да решат сами да ги капсулират, ремонтират, премахват и изхвърлят безопасно.

Рискът от отделяне на азбестови влакна във въздуха може да се сведе до минимум чрез ефективно управление на наличните АСМ.

За да защитите себе си, семейството си и всички около вас (включително съсед и домашни любимци) от излагане на потенциално опасните за здравето азбестови влакна, помнете и спазвайте някои основни правила за безопасност:

Преди започване на ремонтните дейности **покрийте/опаковайте всички повърхности, мебели и предмети** с полиетиленово фолио, за да ги предпазите от азбестосъдържащ прах.

По време на работа използвайте защитно облекло (за еднократна употреба или стари дрехи, които след приключване на дейностите може да изхвърлите) и **маски (за предпочитане с ниво на защита FFP3)** за защита на дихателните органи.

Омокнете с вода материалите, подлежащи на ремонт или премахване. **Не нарушавайте тяхната цялост при отстраняването.** Свалете маската чак след приключване на дейностите, почистване на помещенията и пакетиране на отпадъците.

Използваните защитни средства (полиетиленово фолио, защитно облекло и маски за еднократна употреба, кърпи за мокро почистване и др.), **пакетирайте и изхвърлете като азбестов отпадък!**

НЕ ПОДЦЕНЯВАЙТЕ ОПАСНОСТИТЕ!

МИСЛЕТЕ ЗА АЗБЕСТА ОКОЛО ВАС!

БЪДЕТЕ РАЗУМНИ И СТРИКТНО СПАЗВАЙТЕ МЕРКИТЕ ЗА БЕЗОПАСНОСТ!

СВЕДЕТЕ ОТДЕЛЯЩИТЕ ПРАХ ОПЕРАЦИИ ДО МИНИМУМ!

- НЕ ИЗПОЛЗВАЙТЕ ВИСОКОБОРОТНИ ЕЛЕКТРИЧЕСКИ ИНСТРУМЕНТИ!
- НЕ ПРОБИВАЙТЕ С БОРМАШИНА!
- НЕ РАЗБИВАЙТЕ!
- НЕ ИЗТУПВАЙТЕ!
- НЕ ШЛАЙФАЙТЕ
- НЕ СТЪРЖЕТЕ / НЕ ЦИКЛЕТЕ!
- НЕ ТЪРКАЙТЕ!
- НЕ СРУТВАЙТЕ!
- НЕ РАЗДРОБЯВАЙТЕ МАТЕРИАЛИТЕ НА МАЛКИ ПАРЧЕТА!
- НЕ СЪБАРЯЙТЕ / НЕ ОГОЛВАЙТЕ!
- НЕ ДУПЧЕТЕ!
- НЕ ИЗПОЛЗВАЙТЕ СИЛНА ВОДНА СТРУЯ ЗА ОМОКРЯНЕ!

И КАКВОТО И ДА ПРАВИТЕ ...

НИКОГА НЕ ИЗПОЛЗВАЙТЕ ДОМАКИНСКА ПРАХОСМУКАЧКА ЗА ПОЧИСТВАНЕ!

Необходима ви е прахосмукачка от азбестов клас с НЕРА-филтър за отстраняване и събиране на сух азбестов прах и отломки.

**НЕ ИЗХВЪРЛЯЙТЕ АСМ, ВКЛ. СЪБРАНИЯ ОТПАДЪК ОТ ПРАХОСМУКАЧКАТА,
ЗАЕДНО С БИТОВИТЕ И НЕОПАСНИТЕ СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ!**

АСМ се изхвърлят на определени за целта сметища, пакетирани и етикетирани!
Почистете с мокри кърпи запрашените повърхности (стени, подове тавани, мебели и др.)

Ако при ремонтните дейности не бъдат отстранени всички АСМ, важно е откритите им или нарушени (напукани, отчупени, разкъртени, оголени) повърхности да се запечатат като се използва замазка, боя или друго надеждно покритие, за да се предотврати отделянето на азбестови влакна.

Издава:

Национален център по общественото здраве и анализи
София, 2020